

LA CABRA

Ses Sitges, granja escola. Sant Llorenç des Cardassar. Col·lecció "Informacions" nº 5

1.- Generalitats

La cabra és un **mamífer remugant** de la família dels cavicornis (*Capra hiscus*).

El nombre de cabres en el món i la seva importància econòmica són considerables, sobre tot en els països pobres. Ha estat utilitzada des de l'època de la **prehistòria**, i es diu que foren els primers animals domesticats després del ca.

Les cabres són animals molt actius. Durant el dia només estan quietes durant el remuc. S'han adaptat a diferents climes. La seva rudesia o incivilitat (*fa enfadar més que una cabra!*) és tret molt típic en elles, per això sovint es veuen amb les cames fermades amb una **trava**. Arriben a conèixer fàcilment a la persona que té cura d'elles.

Les cabres són grans productores de **llet**. Així, la producció mitja per lactància varia de 600 a 800 litres de llet, amb un 3'7 a 4'5% de grassa.

L'habitable de les cabres, també s'anomena **sestador** i ha de ser sec i ventilat.

Les cabres generalment pasturen en guarda, però també poden estar **soles** o en parells.

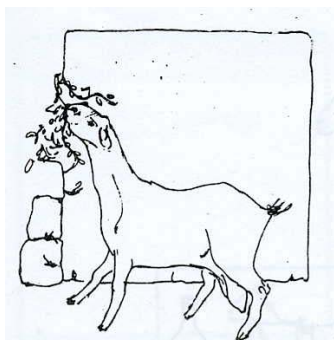
A ses Sitges les cabres són mesclades. Tenen part de *murciana* i part de *mallorquina*

2.- Morfologia

El cap és llarg i un poc ample, amb el morro ben desenvolupat; els ulls són grans i clars; el coll és llarg i prim, amb bona implantació; les espatlles són reduïdes i estretes; el pit ha de ser profund i ample per tal de donar cabuda al cor. La pell és flexible i els **pèls curts i llunts**, el color i tessitura dels quals dependrà de la raça i de les fonts. El **braguer** té forma allargada, les mamelles es presenten. Les cames han de ser fortes.

Diferents parts de l'animal són

Banyes	Cama
Front	Genoll
Ulls	Ventre
Orella	Sofranya
Oronells	Braguer
Boca	Anca
Barba	Coa
Galtes	Gropa
Mamelles	Ganyils
Pit	Costelles
Potó	Creu
Garró	Ansa del coll

Les cabres tenen només dents incisives a la **mandíbula inferior**. La mandíbula superior està provista d'una capçana fibro-cartilaginosa dura.

Les banyes S'implanten lateralment sobre els ossos frontals, constituint una prolongació d'aquests i estan coberts per una funda de teixit corni que volta cap enrera.

Les cabres domèstiques poden tenir banyes o ser *sulles* (quan no en tenen). Les banyes a vegades

representen impediment (es poden embarassar amb filferros o llenya de les bardisses) i per això, en alguns indrets, les tallen les banyes. En aquest cas mantenen protuberàncies a diferència de quan són sulles per causes genètiques.

3.- L'alimentació

La majoria de cabres s'alimenten mitjançant la pastura així com també de farratges. Al pasturar prefereixen clarament la **brosta**, és a dir, el caps tendres dels brots d'arbres, arbusts i lianes. Per això són útils per netejar parets, però alhora resulten un declarat enemic dels arbres joves que, a la força, s'hauran de protegir ben protegits amb **caseres** de canya, reixeta o d'altre material.

En una pastura, són les que aprofiten les deixalles d'altres animals. Així per un mateix indret primer hi pasturarien les egües i les vaques, després les ovelles i posteriorment les cabres

En general, idò, la seva **dieta** és composta per aliment verd (sobretot arbust), verd sec, gra (civada sobretot), faves o garroves trossejades, i aigua (4 litres per quilo de matèria seca consumida si són estabulats).

Com a remugants que són disposen del característic estómac format per quatre parts: **panxa, reticle, llibret i quall** (Vegí's una descripció més ampla a la fitxa "Les ovelles")

4.- Reproducció

Una cabra pot començar a criar a partir de l'any d'edat. Les femelles presenten zel amb intervals de 18 a 21 dies i pot criar contínuament durant tot l'any, o bé en una o més temporades determinades.

La gestació dura entre 145 i 153 dies (uns 5 mesos) i solen fer de 2 cabrits, podent, arribar fins a 4, excepcionalment.

La mare sol tallar el cordó umbilical amb les dents i després llepa la cria per tal d'assecar-la i estimular la seva circulació. Als pocs minuts, les cries s'aixequen cerquen les mamelles.

LA CABRA

Ses Sitges, granja escola. Sant Llorenç des Cardassar. Col·lecció "Informacions" nº 5

El cabrit és un animal molt simpàtic; sempre sembla que està rient. Li agrada molt córrer i saltar, però mai no deixa la mare massa lluny.

Veure i analitzar el joc d'uns quants cabrits es ben alligador pel que te de relació, desenvolupament corporal i animalitat dels infants.

El boc és el mascle de la cabra. Solament s'usa quan s'ha de mester, per això no és estrany que un mateix boc es comparteixi entre varis propietaris de cabres.

Una orina, d'olor forta i característica (*olor de boc*) actua d'excitat sexual, per això no resulta estrany veure com el boc es compixa la cara i altres parts del cos.

5.- Producció

La producció bàsica de la cabra és: llet, carn, i pell. Els productes més importants que s'obtenen de la llet de cabra són els formatges.

Pel que fa a la carn, aquesta conté menys grassa que la de me. Els cabrits es solen sacrificar als 4 mesos, quan tenen un pes de 12 a 14 quilos.

Pel que fa a la pell s'empra per a la fabricació i confecció de bosses, guants, prenes de vestir, calçat, billetes, abrics.. i també per fer ximbombes. En aquest cas... s'ha de fer ben neta cosa que es sol fer amb una mescla de sal i alum (sulfat de potassi i alumini), i es deixa assecar a l'ombra.

Munyir la cabra

El període de producció de llet de les cabres comença després del part. La lactació normal de les cabres dura de 37 a 48 setmanes aproximadament. Aconsegueixen la seva màxima producció de llet en la segona o tercera lactació. Sempre s'ha d'assecar a la cabra dos mesos abans del part. El calostre, o primera llet de la mare, en la primera setmana de lactància, és imprescindible per la cria i no serveix pel consum humà.

Normalment la munyida de les cabres es realitza dues vegades al dia. Baix condicions extensives, on les cabres alleten a les seves cries, es pot fer una munyida per dia. La munyida s'ha de fer en condicions higièniques (netejar i eixugar el braguer prèviament)

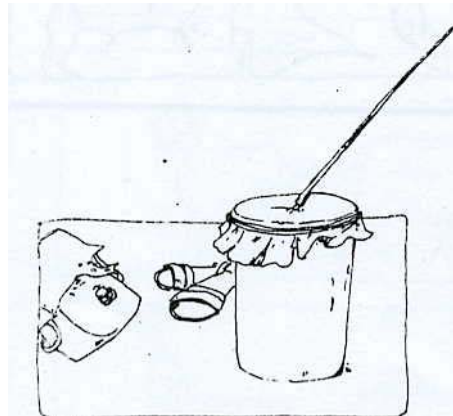
La munyida s'ha de realitzar sense assustar ni molestar a la cabra. Per això, és recomanable que ho faci sempre la mateixa persona, sense presència d'altres persones ni de cans. A més, és important respectar horaris fixes per la munyida.

No es difícil extreure la llet, encara que es requereix certa pràctica. Així es va pitjant el mugró començant amb el gros i l'index i afegint progressivament tots els altres dits. Al final de la munyida es treu la darrera llet pitjant amb el dit gros i l'index damunt el mugró i movent-los cap avall.

La llet de cabra és més digerible que la de vaca; d'aquí que sigui més adequada per nins petits i persones malaltes. És útil pel tractament de malalties gastrointestinals, úlceres, colitis i refredaments pels seus efectes laxants.

Es un aliment molt complet. De la mateixa manera que les altres llets, conté grasses, proteïnes, sucres, minerals i vitamines. En comparació amb la

llet de vaca, la de cabra té més minerals, sucres, vitamina A, fòsfor i clorur. A més una olor i un gust més fort..

6.- Cultura popular

VOCABULARI BÀSIC

Brosta.- Conjunt de branquetes primes i ulls tendres dels arbres que es mengen les cabres

Cabrer.- Home que té cura d'una guarda de cabres

Cabrit.- Nadó de cabra des que neix fins que el desmamen

Cabró/Boc.- Mascle de cabra adult

Collar.- Correja, cadena que es posa al voltant del coll de la cabra per portar picarol o poder-la fermar

Gobi (Obi)- Recipient fet d'una soca buida per un costat per servir el menjar a cabres, ovelles...

Primal, -la.- Fill de cabra des de que ha complert un any fins que en té dos o tres.

Recordell.- Cabrit nat en la segona cria en un mateix any

Recordellar.- Fer recordell

Segall.- Nadó de cabra ja desmamat però que no ha acabat de créixer

Tala.- Destrucció causada dins un camp per animals (generalment cabres o ovelles) no controlats.

CANÇÓ

*Mal se fos morta sa cabra
quan dins es clot va botar!
s'herba no li va bastar
i encara em va menjar s'abre.*

DITES

Estar com una cabra o més loco que una cabra

La cabra avesada a saltar, salta i saltarà

Cabra coixa, mai cura

Tant grata sa cabra, que jeu malament

A on bota sa cabra, bota es cabrit

ESTRUCTURA I RECERCA: Caterina Pons i Guillem Pont
DIBUIXOS DE LA FITXA DIDACTICA: Guillem Nadal
FONTS: Converses amb pagesos i bibliografia referenciada
DARRERA ACTUALITZACIÓ: Maig 1999